

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสำรวจพฤติกรรมบริโภคและทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาหารท้องถิ่นในภูมิภาคอาเซียน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน และกลุ่มที่ 2 กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้ไม่ทราบจำนวนกลุ่มประชากรที่แน่นอนว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนเท่าใดที่เข้ามาท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนอย่างชัดเจน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน จำนวน 500 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน จำนวน 500 คน รวมทั้งสิ้น 1,000 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวที่ชัดเจนได้ในแต่ละเดือน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2556)

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

โดยที่ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

Z = ระดับความเชื่อมั่นกำหนดไว้ที่ 95%

e = ค่าความผิดพลาดที่ยอมรับได้ โดยกำหนดที่ $\pm 5\%$

ดังนั้นจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{1.96^2}{4(0.05)^2} \\ &= 385 \end{aligned}$$

จากขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 385 คน แต่เพื่อความเหมาะสมผู้วิจัยจะบวกเพิ่มประมาณ 30% เพื่อป้องกันความผิดพลาด ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้จะใช้กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย 500 คนและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 500 คน รวมทั้งสิ้น 1,000 คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งเป็น Non-probability ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่ได้จัดเตรียมไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยการสำรวจ (Survey) ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล วิธีการแจกแบบสอบถาม คือ ผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน จำนวน 500 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน จำนวน 500 คน รวมทั้งสิ้น 1,000 คน เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารท้องถิ่นในภูมิภาคอาเซียน และพฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นในภูมิภาคอาเซียน โดยทำการแจกแบบสอบถาม ตามสถานท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ต่าง เช่น สนามบิน แหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหาร ที่พัก เป็นต้น โดยอธิบายวัตถุประสงค์และวิธีการทำแบบสอบถามให้ชัดเจนเพื่อความสมบูรณ์ของคำตอบ เมื่อได้รับแบบสอบถามทั้งจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาบันทึกลงรหัส เพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัย และสร้างเครื่องมือวิจัย ให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้มีความชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัย
3. กำหนดขอบเขตแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ทัศนคติของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นในภูมิภาคอาเซียน
4. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งโครงคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบหลายตัวเลือกที่ตอบได้เพียง 1 ตัวเลือก

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาหารท้องถิ่นในภูมิภาคอาเซียน เป็นคำถามจัดลำดับทัศนคติแบบ Likert Scale 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นในภูมิภาคอาเซียน เป็นคำถามแบบหลายตัวเลือกที่ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก และคำถามปลายเปิดในเรื่องของรายการอาหารท้องถิ่นที่นักท่องเที่ยวรู้จักและเคยบริโภค

5. นำแบบสอบถามที่ร่างได้ ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อนำมาปรับปรุงแบบสอบถาม

6. นำแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน มาทดสอบความเชื่อมั่น โดยการใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป R สรุปได้ว่ามีความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.8291

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1. นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลจริงมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ แล้วนำมารหัส (coding) ในแบบลงรหัสสำหรับการประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

1.2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการคำนวณ มีดังนี้

- การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

- การวิเคราะห์ทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาหารท้องถิ่นในภูมิภาคอาเซียน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและรายข้อ ซึ่งจากแบบสอบถามได้กำหนด Scale ตั้งแต่ 1 – 5 โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีระดับความรู้สึก/ความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง
ระดับ 4	หมายถึง	มีระดับความรู้สึก/ความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย
ระดับ 3	หมายถึง	มีระดับความรู้สึก/ความคิดเห็นในระดับไม่แน่ใจ
ระดับ 2	หมายถึง	มีระดับความรู้สึก/ความคิดเห็นในระดับไม่เห็นด้วย
ระดับ 1	หมายถึง	มีระดับความรู้สึก/ความคิดเห็นในระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กำหนดระดับคะแนนเฉลี่ย เพื่อกำหนดระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาหารท้องถิ่นในภูมิภาคอาเซียน แสดงคะแนนเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึง	มีระดับความรู้สึก/ความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง
3.41 – 4.20	หมายถึง	มีระดับความรู้สึก/ความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย
2.61 – 3.40	หมายถึง	มีระดับความรู้สึก/ความคิดเห็นในระดับไม่แน่ใจ
1.81 – 2.60	หมายถึง	มีระดับความรู้สึก/ความคิดเห็นในระดับไม่เห็นด้วย
1.00 – 1.80	หมายถึง	มีระดับความรู้สึก/ความคิดเห็นในระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

- การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นในภูมิภาคอาเซียนวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าฐานนิยม (Mode)

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือบริษัทนำเที่ยวที่นำเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนและผู้ประกอบการอาหารท้องถิ่นพื้นที่ที่ศึกษา
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า อ้างอิง จากทฤษฎี แนวคิด หลักการ งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การเลือกพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ที่ได้ทำการศึกษา คือ ประเทศในภูมิภาคอาเซียน จำนวน 7 ประเทศ โดยเมืองที่ได้ลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นเมืองที่มีสิ่งก่อสร้างทางวัฒนธรรม และพื้นที่ทางธรรมชาติที่ได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลก

ตารางที่ 3.1 พื้นที่ที่ทำการศึกษา ประเทศในภูมิภาคอาเซียน จำนวน 7 ประเทศ

ประเทศ	เมือง
กัมพูชา	เสียมเรียบ
พม่า	มัณฑะเลย์
มาเลเซีย	มะละกา
ลาว	หลวงพระบาง
เวียดนาม	ฮอยอัน
สิงคโปร์	สิงคโปร์
ไทย	พระนครศรีอยุธยา

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยศึกษา บริษัทนำเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน จำนวน 20 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร บทความ และ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) โดยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ เทปบันทึกการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายรูปแบบ เริ่มจากการหาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) โดยมีเทปบันทึกการสัมภาษณ์เป็นเครื่องบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) โดยวางแนวทางการสัมภาษณ์กำหนดประเด็นข้อมูลที่ต้องการ พร้อมบันทึกเทปการสัมภาษณ์และจดบันทึกรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำเทปบันทึกการสัมภาษณ์และบทสัมภาษณ์มาสรุปเป็นข้อมูล โดยวิธีการนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพในรูปแบบพรรณนา (Descriptive Research)

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า ด้านข้อมูล (data triangulation) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม และข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบระหว่างเวลา สถานที่ บุคคล และเนื้อหาที่แตกต่างกันว่า ถ้าหากเวลาต่างกันข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่ ข้อมูลที่ได้ต่างสถานที่กันเหมือนกันหรือไม่ และหากบุคคลเปลี่ยนไปข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่ หากได้ข้อมูลเหมือนกันแสดงว่าเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyzed) ผู้วิจัยจะดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ข้อมูลภาคสนาม และข้อมูลที่บันทึกไว้ในแถบบันทึกเสียงมาถอดความด้วยวิธีการสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหา ซึ่งการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นกระบวนการที่ดำเนินไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทำการบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดในทุกแง่มุมเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาทุกๆ ด้าน
2. นำข้อมูลที่ได้มาประมวล รวบรวมเป็นหมวดหมู่ นำมาจัดระบบระเบียบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด มาตรวจสอบความถูกต้องและเก็บข้อมูลเสริมให้มีเนื้อหาสมบูรณ์
3. นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบและเก็บข้อมูลเสริมแล้วทั้งหมด มาศึกษาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนด เพื่อนำไปสู่การตีความหมายและสรุปผลการศึกษา